

KÚRIA

Knk.IV.38.010/2015/2.

A Kúria dr. K. I. szervezőnek a Nemzeti Választási Bizottság által országos népszavazási kezdeményezés tárgyában meghozott 136/2015. számú határozata felülvizsgálata iránt indított nemperes eljárásban, az alulírott napon meghozta az alábbi

v é g z é s t:

A Kúria a Nemzeti Választási Bizottság 136/2015. számú határozatát helybenhagyja.

Kötelezi a szervezőt, hogy fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 10.000 (tízezer) forint eljárási illetéket.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

I.

1. A népszavazási kezdeményezés szervezője 2015. szeptember 17-én 23 érvényes támogató választópolgár adatait és aláírását tartalmazó aláírásgyűjtő ívet nyújtott be a Nemzeti Választási Bizottsághoz a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 3. § (1) bekezdése szerinti hitelesítés céljából.

Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„EGYETÉRT-E ÖN AZZAL, HOGY AZ ORSZÁGGYŰLÉS FOGLALJA TÖRVÉNYBE AZT, HOGY A DEVIZAALAPÚ KÖLCSÖNSZERZŐDÉSEK DEVIZA FOLYÓSÍTÁSI ÁRFOLYAMÁNAK EMELKEDÉSÉBŐL EREDŐ DEVIZA ÁRFOLYAM-KÜLÖNBÖZET TERHÉT A HITELEZŐ PÉNZÜGYI INTÉZMÉNYEK VISELJÉK?”

2. A Nemzeti Választási Bizottság a 136/2015 számú határozatában az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 11. §-a alapján megtagadta.

2.1. A határozat a Kúria 6/2013. számú PJE jogegységi határozata, az Alkotmánybíróság 8/2014. (III. 20.) AB határozata, valamint a Kúria 2/2014. PJE jogegységi határozata alapján röviden ismertette a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos jogértelmezési és alkotmányjogi problémákat. Megállapította, hogy a népszavazási kérdésből az következik, hogy a jogalkotó a népszavazás eredményessége esetén olyan törvényt lenne köteles alkotni, mely akkor is módosítja a szerződésnek az árfolyamkockázat egyoldalú, fogyasztó általi viselésére vonatkozó rendelkezését, ha a fogyasztó számára a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, illetve érthető volt. A Kúria 2/2014. számú PJE határozata szerint azonban ekkor a vizsgált kikötés tisztességtelenségét nem lehet megállapítani és a szerződés érvénytelenségének bírósági úton való kikényszeríthetőségének feltételei sem állnak fenn. Ha pedig nem állnak fenn a szerződésmódosítás bírósági módosításának feltételei, akkor alkotmányosan a szerződés tartalmának jogszabállyal való

Knk.IV.38.010/2015/2.

módosítására sincs lehetőség. Ezáltal a népszavazási kérdéssel – a megkötött szerződésekre vonatkozóan – kikényszeríteni kívánt jogalkotás az Alaptörvény – B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvére figyelemmel – M) cikk (2) bekezdésébe ütközne. Vagyis a népszavazás alapján megalkotandó törvény az Alaptörvény módosítását tenné szükségessé, ezért a kérdés a 8. cikk (3) bekezdés a) pontjába ütközik.

2.2. A Nemzeti Választási Bizottság megállapította továbbá, hogy a szervező népszavazásra javasolt kérdése több okból sem felel meg a népszavazási egyértelműség törvényi követelményének. Nem világos, hogy a népszavazás eredményeképp megalkotandó jogszabály mikor megkötött fogyasztói kölcsönszerződésekre terjedne ki. Csak a törvény hatálybalépését követően megkötött szerződésekre, a hatálybalépése napján fennálló kölcsönszerződésekre vagy a már megszűnt szerződésekre, esetleg valamennyire vonatkozna. A kérdésből nem derül ki az sem, hogy megszűnt szerződés esetén kit terhelne a fogyasztó követelése, hogyan érintené a megalkotandó jogszabály azokat a kölcsönszerződéseket, amelyeknél a törvény hatálybalépése napján a fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelés jogosultja nem pénzügyi intézmény. A Nemzeti Választási Bizottság szerint a népszavazási kérdés egy bonyolult szerződéses jogviszony tartalmának jelentős módosítására tesz kísérletet, mely a jogviszony összetettsége miatt számos kérdést vet fel mind a választópolgár, mind a jogalkotó oldaláról. A kérdés alapján a választópolgár nem látja pontosan, hogy miről dönt, nem látja a kérdés lényegét és következményét így, valójában nem tudja meghatározni az Országgyűlés jogalkotó munkáját sem. Ezért az adott kérdésben az Nsztv. 9. § (1) bekezdése alapján sem tartható országos népszavazás.

3. A szervező az Nsztv. 29. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Nemzeti Választási Bizottság 136/2015. számú határozatával szemben.

3.1. Álláspontja szerint a kérdés nem ütközik az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontjába, a Nemzeti Választási Bizottság tévesen értelmezte az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, M) cikk (2) bekezdését, továbbá a 8/2014. (III.20.) AB határozatot, valamint a 6/2013 PJE és 2/2014 PJE jogegységi határozatokat is. Véleménye szerint téves az NVB azon álláspontja, hogy az árfolyamkockázatot csak egyedi perekben lehet kiiktatni, törvény útján nem, mert ha világos és érthető volt az adós számára, akkor a szerződés nem érvénytelen, így nem állnak fenn a szerződés törvényi módosításának feltételei. A szervező szerint épp ellenkezően: ha az árfolyamkockázat viselési feltétel világos és érthető volt, akkor van helye a szerződés törvényi módosításának, mert az adós fél lényeges jogos érdekét sérti a deviza árfolyam-különbözet, ez nem volt előre látható, túlmegy a normális változás kockázatán, a lényeges körülményváltozás társadalmi méretű, a szerződések nagy tömegét érinti. A szervező rámutatott, hogy nem az árfolyamkockázat viselési feltétel érvénytelensége, hanem a feltétel módosítása képezi a népszavazási kezdeményezés tárgyát, mégpedig azért, mert fennállnak a clausula rebus sic stantibus alkalmazásának feltételei. A szervező szerint: a népszavazási kérdés a folyósítási árfolyam és a törvénybe foglalt árfolyam közötti tartozás hitelező általi viseléséről szól, ezért ha a tárgyban már lehetett alkotni olyan törvényt, amely a deviza árfolyam-különbözetet egyoldalúan az adósokra telepíti, úgy annak sem lehet alaptörvényi és jogszabályi akadálya, hogy az Országgyűlés az adósokra telepített teher viselését a hitelezőkre áttelepítse. A népszavazási kezdeményezés ezen áttelepítését kívánja kikényszeríteni a szerződések törvényi módosításával, amely törekvés az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontját nem sérti.

3.2. A szervező szerint nem sérül az Nsztv. 9. § (1) bekezdése sem. A devizaalapú kölcsönszerződés fogalma a jogrendszerben definiált, a törvényi szerződésmódosítás a régi és az új PTK alapján is a jogszabály hatálybalépése előtt megkötött szerződésekre vonatkozik, ezért a jogalkotói egyértelműség fennáll. A szervező szerint a választópolgári egyértelműség is fennáll, mivel a választópolgár a kérdés alapján láthatja a deviza árfolyam-különbözet terhének a hitelezőre történő telepítését – s ez a kérdés lényege.

Knk.IV.38.010/2015/2.

3.3. A szervező a fentiek alapján kérte, hogy a Kúria változtassa meg Nemzeti Választási Bizottság 136/2015. számú határozatát és hitelesítse az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ívet.

II.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

1. A Kúria jelen eljárás során elsőként rögzíti: az eljárás tárgya nem az, hogy indokolt-e a deviza alapú kölcsönszerződésekbe való állami beavatkozás a szerződések törvényi módosítása útján, hanem az, hogy a szervező által feltett kérdésben az Alaptörvény, illetve az Nsztv. alapján tartható-e népszavazás. Egy lehetséges jogi szabályozás célszerűségének, indokoltságának problémája, és az, hogy az adott tárgyban lehet-e népszavazást tartani (azaz a megfogalmazott kérdés az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdésébe foglalt tiltott tárgykörbe tartozik-e, megfelelően értelmezhető-e) két különböző probléma. Az országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítésével kapcsolatos eljárás során a Kúria csak ez utóbbit vizsgálja (vizsgálhatja).

2. Az Nsztv. 9. § (1) bekezdése értelmében a népszavazásra javasolt kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni, továbbá a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen jogalkotásra köteles. A Kúria következetes gyakorlata szerint az Nsztv. e szabályának a választópolgárok számára az a kérdés felel meg, amelyre „igen”-nel vagy „nem”-el egyértelműen lehet felelni, a kérdés megfogalmazása világos és egyféleképpen értelmezhető (lásd pl. a Knk.37.145/2013/3. számú határozatot).

Ahogy a Kúriának a 6/2013. PJE és a 2/2014. PJE jogegységi határozataiból is kiderül, a deviza alapú hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések bonyolult szerződéses viszonyokat tükröznek. A népszavazásra feltenni szándékozott kérdésben szereplő devizaalapú kölcsönszerződések nem alkotnak homogén csoportot, több típusú – megkötésének ideje szerint is eltérő – devizaalapú kölcsönszerződés született. A népszavazásra feltenni szándékozott kérdés valamennyi devizaalapú kölcsönszerződést egy tekintet alá vesz, a választópolgár számára azt a látszatot kelti, mintha szavazatával egy egyszerű – de a jogalkotás által eddig még nem akceptált – kérdésben dönt, amelynek alkotmányosságához kétség sem férhet. Mint a 8/2014. (III. 20.) AB határozatból is látható, a problémakör alkotmányossági megítélése is többrétegű.

A felülvizsgálati kérelem szerint a devizaalapú kölcsönszerződés fogalma a jogrendszerben definiált fogalom [e körben a szervező az 1996. évi CXII. törvény 200/A. § (1) bekezdésére, a 2014. évi LXXVII. tv. 2. § (1) bekezdés c) pontjára, és a 2009. évi CLXII. törvény 21/A. §-ára utal], továbbá kifejti, hogy a szerződésmódosítás időbeli hatálya is egyértelmű [a régi Ptk. 226. § (2) bekezdése és az új Ptk. 6:60. § (2) bekezdése által]. A Kúria több döntésében utalt arra, hogy ha valamely fogalom a jogrendszerben definiált, ez még nem feltétlenül jelenti, hogy az megfelel a népszavazásra feltett kérdéssel szemben az Nsztv. 9. § (1) bekezdésben meghatározott feltételeknek. A Kúria a Knk.IV.37.487/2015. számú határozatában rámutatott, hogy a jogszabályokba foglalt terminus technikusok használata önmagában még nem teszi egyértelművé a kérdést. Jogi precizitás, terminus technikusok alkalmazása esetén azonban figyelemmel kell lennie arra, hogy a jogi szabatoság nem minden esetben eredményezi a hétköznapi értelemben vett közérthetőséget.

A Kúria megítélése szerint jelen ügyben a devizaalapú kölcsönszerződés fogalma, de különösen clausula rebus sic stantibus esetén a jogi szabályozásba történő állami beavatkozás lehetősége [lásd

Knk.IV.38.010/2015/2.

a 32/1991. (VI.6.) AB határozatot] és annak lehetséges időbeli hatálya, olyan kérdések, amelyeknek választópolgár általi szakszerű értelmezése meglehetősen kétséges. Így alappal vethető fel, hogy a népszavazásra feltenni szándékozott kérdésből nem derül ki, hogy az mikor kötött deviza alapú kölcsönszerződésekre vonatkozik: a népszavazás eredményeképpen megalkotandó törvény hatálybalépése előtt kötöttekre, vagy csak a hatálybalépése után kötendőkre, esetleg mindkettőre.

A feltett kérdés hétköznapi értelemben vett közérthetősége abból a szempontból is megkérdőjelezhető, hogy a devizaalapú kölcsönszerződések népszavazási kérdésben megfogalmazott problémája – bár a társadalom egy jelentősebb csoportját érinti, s ezen személyek minden bizonnyal jártasak az alkalmazott fogalmak értelmezésében is, de – többek számára nem pontosan értelmezhető fogalmakból áll (deviza folyósítási árfolyam, deviza árfolyam-különbözet stb.). Az Nsztv. 9. § (1) bekezdése szerint a kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy azt valamennyi választópolgár értse, egy-egy szakterület fogalmaiban jártas lehet az, aki az adott problémában érintett, de nem biztos, hogy ez a fogalomrendszer a kérdéstről szavazó valamennyi választópolgár számára világos és érthető.

A felülvizsgálati kérelmében a szervező részletes indokát adta annak, hogy a Nemzeti Választási Bizottság nem jól értelmezte a kérdést, mert a kérdés nem az árfolyamkockázat viselési feltétel érvénytelenítése okán kíván törvénymódosítást, hanem a feltétel módosítása képezi a népszavazási kezdeményezés tárgyát. A Kúria több döntésében, legelőször a Knk.IV.37.356/2015/2. számú határozatában kifejtette, hogy az a kérdés, amely a kezdeményezők szándékával épp ellentétesen is értelmezhető, biztos, hogy nem felel meg annak a követelménynek, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lenni, a választópolgár számára a népszavazásra feltett kérdést kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen. A jelen eljárásban vizsgált kérdés vonatkozásában az Nsztv. 9. § (1) bekezdésének való meg nem felelés e tekintetben is megállapítható.

3. A fenti indokok alapján a Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem megalapozott. Mivel a Kúria megállapította, hogy a feltenni szándékozott kérdés az Nsztv. 9. § (1) bekezdésébe foglalt követelménynek nem felel meg, ezért a felülvizsgálati kérelemben felvetett további problémákat már nem vizsgálta. Minderre tekintettel a Kúria a Nemzeti Választási Bizottság 136/2015. számú határozatát az Nsztv. 30. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az illetékről való rendelkezés az illetékekről szóló – módosított – 1990. évi XCIII. törvény 43. § (7) bekezdésének megfelelő alkalmazásán alapul.

A Kúria e végzéséről az Nsztv. 30. § (4) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben nyolc napon belül közleményt tesz közzé.

A jogorvoslatot az Nsztv. 30.§ (1) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2016. január 12.

Dr. Kozma György sk. a tanács elnöke, Dr. Balogh Zsolt sk. előadó bíró, Mudráné dr. Láng Erzsébet sk. bíró

A kiadmány hitelül:

Knk.IV.38.010/2015/2.
tisztviselő